

T – Finanční krytí rizika pojištěním

1. Finanční krytí rizika pojištěním – představuje možnost rozložení rizika mezi více subjektů.

Pojištění se v zásadě vztahuje na události, jejichž vznik je závislý na náhodě, je neurčitý, ale pravděpodobný.

Pojištění je organizovaná, vysoce efektivní forma vytváření peněžních rezerv, které se tvoří z pojistného. V daném případě nemusí mít pojištěný vlastní peněžní zdroje na krytí ztrát, které mu mohou vzniknout neočekávanou událostí.

Výhody:

- Peněžní zdroje jsou prakticky disponibilní v plné výši škody, podle rozsahu pojistného krytí.
- Peněžní zdroje nejsou závislé na velikosti vkladů pojištěného subjektu.
- Výše náhrady je objektivizovaná podle jednotných pravidel likvidace pojistných událostí.
- Výše náhrady odpovídá rozsahu smluvně sjednaných všeobecnými pojistnými podmínkami a zvláštními pojistnými podmínkami podle jednotlivých skupin pojistných produktů v době a místě pojistné události.
- Výška pojistného (cena) je tím menší, čím je riziko lépe plošně rozloženo (čím je více pojištěných) a na čím delší dobu je pojištění uzavřené.
- Pojistné je u podnikatelů daňově uznatelným základem. U fyzických osob je možno, do určité výše ročního pojistného, snížit o tuto částku daňový základ.

Hovoříme-li o riziku pro podnikatele a způsobech krytí rizika, včetně krytí rizika pojištěním, nemůžeme zapomenout na rizika, která z objektivních či subjektivních příčin ohrožují vlastní podnikatelskou činnost dané komerční pojišťovny. Proto se v další části výkladu zaměříme na řízení rizika v samotné komerční pojišťovně.

2. Řízení rizika v komerční pojišťovně

Komerční pojišťovna jako každý jiný podnikatelský subjekt působící na trhu je do značné míry ovlivněn chováním tohoto trhu a pozitivní či negativní jevy trhu se mohou výrazně promítnout do výsledků podnikatelské činnosti každé pojišťovny.

Specifikou komerčních pojišťoven navíc je skutečnost, že spravují nemalé peněžní prostředky pojištěných, které jsou v podobě technických rezerv dále investovány, v souladu se zákonem, na finančním trhu.

V případě řízení rizik v komerčních pojišťovnách hovoříme o řízení:

- Vlastních rizik – znamená vztah rizika k pojišťovně.
- Cizích rizik (rizik pojištěných) – znamená vztah rizika k pojištěným (klientům).

2.1 Vlastní rizika – představují vztah rizika ke komerční pojišťovně.

a) Rizika finančního podnikání

- *Inflace* (růst cen) - projeví se:
 - zvýšením náhrad pojistných událostí,
 - zvýšením vlastních nákladů,
 - snížením zájmu o pojištění,
 - snížením předepsaného pojistného.
- *Změna úrokových sazeb* – projeví se zvýšením, snížením zisku z investovaných technických rezerv.
- *Celková hospodářská situace* – projeví se zvýšením, snížením zájmu o pojistnou ochranu (ochota investovat do pojištění).
- *Insolventnost klientů* – projeví se v neplacení pojistného klienty a zvýšeným počtem intervencí ze strany pojišťovny.

b) Rizika podnikání na finančním trhu

- Ztráty z nezaplacených úvěrů poskytnutých pojišťovnou.
- Poskytnutí úvěru, kde není záruka návratnosti.
- Nižší příjmy z dividend než je běžný úrok z vkladů v bance.
- Nákup cenných papírů nad jejich reálnou hodnotu.
- Nákup akcií společností, u kterých není správně odhadnutá efektivnost a prosperita.

c) Rizika jiné podnikatelské činnosti

- Nákup a pronájem nemovitostí.
- Vytváření společností vykonávající servisní služby pro pojištěné.
- Poskytování služeb – poradenských, školicích.

d) Rizika pojišťovací činnosti

- Sazba pojistného (předepsané pojistné) – projeví se zvýšením, snížením zájmu o pojištění .
- Technické rezervy – projeví se ve zvýšením, snížením částky výplaty podílu na zisku.
- Pojistná plnění – plnění závazků vůči pojištěným – projeví se ve včasném a dostatečném plnění nebo naopak v opožděném a nízkém plnění.

e) Rizika konkurence

- V nabídce pojistných produktů – projeví se v širší nabídce pojistných produktů.
- V oblasti sazeb pojistného – projeví se zpravidla v nízkých sazbách a tím bezkonkurenční ceně za pojistnou ochranu. Dodatečně se projeví v neschopnosti pojišťovny dostát svým závazkům vůči pojištěným.

- V kvalitě poskytovaných služeb včetně služeb doplňkových – projeví se v širší rozsahu a dostupnosti poskytovaných služeb.
- V pracovní síle ovlivňované výškou mezd, provizí za sjednání a správu – projeví se v možnosti „přetahování“ zaměstnanců nebo smluvních partnerů do konkurenční pojišťovny.

f) Rizika pracovní síly

- Růst nezaměstnanosti – projeví se sníženou schopností platit pojistné.
- Změna zaměstnání nebo pracovní pozice.

2.2 Cizí rizika – představují vztah rizika k pojištěným (klientům).

Na snížení cizího rizika komerční pojišťovna působí prostřednictvím:

- a) prevence u pojištěných,
- b) snižováním míry rizika převzatého do pojištění pojistně-technickými metodami.

Ovlivňovat pojištěné (klienty) je poměrně složité a možné pouze v omezené formě. Pokud se tak děje, tak hlavně stanovením podmínek ochrany osob a majetku při sjednávání pojištění (například pomocí uplatnění technických podmínek v zabezpečení movitého a nemovitého majetku proti krádeži; vymezením preventivních a zábranných opatření proti vzniku živelných škod, apod.) a následnou kontrolou dodržování těchto podmínek v činnosti fyzických i právnických osob po dobu komerčního pojištění.

Ke snižování míry rizika komerční pojišťovna využívá preventivních, represivních a ekonomických podmínek přímo zapracovaných do pojistných smluv. Dále také rozložení rizika pojišťovny formou soupojištění nebo zajištění.

V pojistné praxi stále více nabývá na významu využívání ekonomických nástrojů pro zvýšení zainteresovanosti pojištěných (klientů) na výšce rizikovosti, která se odráží ve velikosti pojistných škod. Mezi tyto nástroje lze zařadit:

- spoluúčast,
- slevy na pojistném (bonus),
- přírážky k pojistnému (malus),
- doplňkové služby a programy k jednotlivým pojistným produktům.

Komerční pojišťovna pro stanovení přesných podmínek ke snížení cizích rizik plně využívá textace pojistných smluv, včetně všeobecných pojistných podmínek a zvláštních pojistných podmínek.

3. Ekonomická vyrovnanost pojištění

Jednou z nevyhnutelných podmínek zabezpečení dlouhodobé efektivity komerčních pojišťoven je dosažení ekonomické vyrovnanosti pojištění.

Pod *ekonomickou vyrovnaností pojištění* (ekvivalence) chápeme dlouhodobou vyrovnanost nákladů na skutečné pojistné plnění (P_{pl_s}) s předepsaným pojistným (PP) případně s netto pojistným (P_n).

Matematicky se vztah může vyjádřit takto:

$$\boxed{P_{pl_s} \leq PP} \quad \text{nebo} \quad \boxed{P_{pl_s} \leq P_n}$$

Ekonomická nevyrovnanost pojištění může způsobit, že pojištění přestane plnit svůj původní účel. V zásadě jde o dva problémy:

- V případě vyšších pojistných plnění (náhrad) se pojišťovna dostává do ztráty, která může ohrozit její solventnost.
- V opačném případě, tedy v případě nízkých náhrad, je pojištění neadekvátně drahé v porovnání s poskytovanou pojistnou ochranou a ztrácí pro pojištěné svůj význam.

Z toho vyplývá, že oba případy budou mít negativní dopad na hospodářský výsledek komerční pojišťovny.

- V prvním případě se dostane pojišťovna přímo do ztráty v důsledku placení vyšších pojistných plnění.
- V druhém případě se dostane do horších hospodářských výsledků následně po určité době, a to tím, že o pojištění nebude zájem, a tím i výše pojistného bude klesat.

4. Pojistná potřeba a pojistný zájem

Pojistná potřeba:

- vyvolává ji objektivní existence rizika, např. vlastnictví domu popř. vozu,
- bez této existence by potřeba neměla reálné opodstatnění.

Pojistný zájem:

- představuje vyvrcholení pojistné potřeby,
- představuje reálné právo pojistit si určitý předmět, činnost nebo zdraví (klient tedy musí mít k předmětné věci nebo činnosti vztah vlastníka, popř. nájemce),
- je ovlivňován nejen objektivní existencí konkrétního rizika, ale i výší pojistného.

Pojistný zájem je ovlivňován nejen objektivní existencí konkrétního rizika, ale i výší pojistného. Na schématu číslo 1 uvádíme znázornění vztahu, při kterém se snižování pojistného projevuje zvýšením zájmu o pojištění. Pak se pojištění stane dostupným a ekonomicky přijatelným i pro ekonomicky slabší vrstvy obyvatelstva, které jsou ohroženy stejným rizikem.

Zvýšení pojistného zájmu přinese další rozvoj pojištění a projeví se lepším rozložením rizika a následným snížením škodovosti. Celkově pak nastane pro komerční pojišťovnu růst příjmů s následnou možností dalšího snižování pojistného.

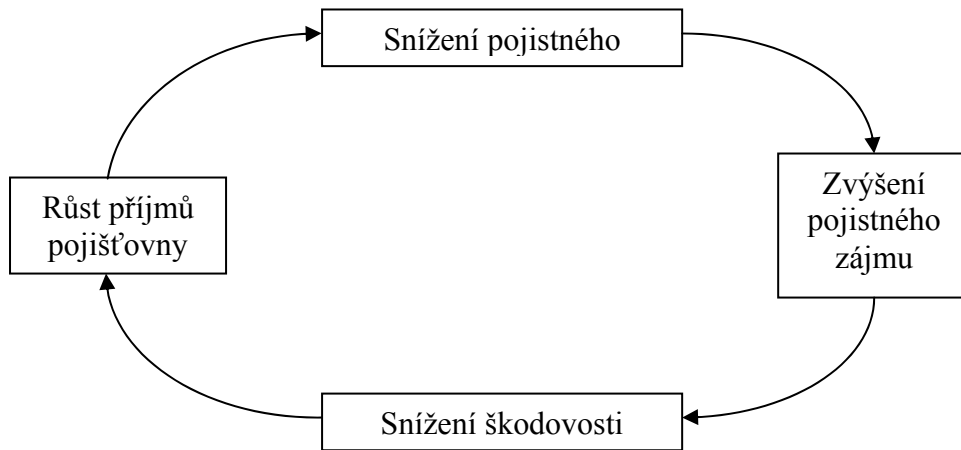

Schéma č. 1 Vliv snížení škodovosti na snížení pojistného

Na schématu číslo 2 je vyjádřen opačný trend ve vývoji pojistného zájmu. Zvýšení pojistného může mít za následek pokles zájmu o pojištění a tím i snížení a zhoršení struktury portfolia pojistných smluv. Tím se zhorší plošné a časové rozložení rizika, které se pak projeví zvýšením škodovosti a zhoršením hospodářského výsledku komerční pojišťovny, včetně poklesu inkasovaného pojistného.

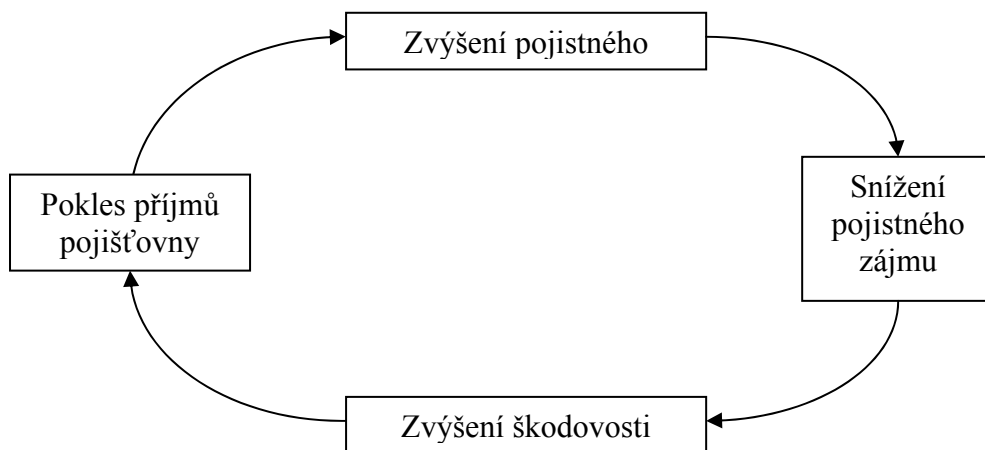

Schéma č. 2 Vliv zvýšení škodovosti na zvýšení pojistného